

Малчынын башы

Хойжунун өөрүшкүзү

Ада-чуртун Улут дайыннын баштайгы чыгары. Малчынын чыгып келген, фронтта дуулаар, дайыннын тилеги алдында салыштыкыны кыроо дуга-сында айтырып аныа чугаалашкан. Оскө өөрү-биле бир-дөмөй, малчы арат Малчы Баа-Хоевич Даваа алаа өс алган:

— Немец-фашисттик ажалкыларын тилеп уутка-рынга куза-болуш дээш, 400 хойду, 20 аттын бөө-дөр мен, ыңчанган өскө өш-өөрлөрүн бааа ыңчаарын кыйгырып тур мен—дээш.

Ыңчанган мурнакчы малчы ол алаашкынын хө-вөр куусеткен. Узатпаанда мал бажын өстүрүп, төрөн чуртун байлаан көвүдөдиринге оон чуткулуг ажалын уелеп көргөн. ыңчаардагы Тыва Арат Респу-бликанын чааа ону Күш-ажыл ордени-биле шаңнаан. Ол үеден ага-дээш-де мында чоң ону боттары-ла алда-лыг малчын джир бөлү берген.

Ыңчаарга 1949 чылда ол МЧЗ-ге, оон соон-да 1951 чылда колхозка кирген. Оорган бээр Малчы Баа-Хоевич төрөн колхозунга 7 муң ажыг хураганын азырап дооруктуу берген. Амгы үеде оон бөлү албан бааура Тыва АССР-нин алдарлыг малчыны атты чепип алган. Эриинде «Чаа орук» колхозту хойжуз.

Эрткен ажы-агый чымында 100 хойга оонаштыр 38 хураганы ол камтап алган, тус черин хой-ларындан бирээге-ле оонаштыр 1,8 кг дукту кырган.

— Ам менде бычылган 346 төрүр хой бар, олар-га тарып боозадыгынын чоруктан болгаш февралда оолдуп ага-дээш-деп, ол чугаалаар.

— Улут Октябрьдин 50 чыл оон демгелээр келер чаа чылга холбаштыр калдыг болууларын силер, Мал-чы Баа-Хоевич?—деп оортан өөрү айтырарга:

— 100 хойга оонаштыр ол-ла кире саныг хураган-ын камтап алыр болгаш бир хойлан-на 3 кг чепир дукту кыргып алыр соруга салган мен—деп, ол ха-рымылаар. — Оон-биле калың № 2 ботгалда өш Донтан Доту социалисттик чарыкка кыйгырган киж мен.

Оон хары ам 63. Ындыр болза-да хойжу ол а-жыл-лашкан үер көкүч чок.

— Кырганар пенсияга кирип турар боор түбө бол-гай, а силер калчаар силер моорар?—деп, бир-ле ка-тап оортан айттырган.

— Калдым талзы-биле хомудаван чооуур киж мен, ыныг болганда, төрөн партиянын иргелин шы-зылар дээш ам-даа колхозумга ажаллап бээр мен. Па-тияна кижигунге 1936 чылда киргенден бээр оон даалгазын күсөдир дээш бүгү кужуму салып келдим. ыңчанган ам-даа, холга кужум турда, калдым эки турда, ажалдаар мен—деп, ол чугаалаар.

Ыңчаарга малды хур кыш ажыар, оон чаш төдө-рин бүрүн ажаап алыр, бир башка оонаштыр хой дук-ту кыргып алыр талзы-биле калдыг кемчелерин алы-рын оон айтырарга, ол мында дээр:

— Өлөөнисте ам 2 улут сараат сизген белең, мал чеминин талзы-биле өскө-даа кемчелерин алыр бис. Ылангы азыг малдарын, чаш хураганын азыраа-рынга кураадыр бисте бар. Кыжын биске кол түбө — малдын оларын шың чорутары. Ыңчанган кыш-тын байдалыга холбаштыр олардын таарыштыр ху-ваал алган бис. Ол талзы-биле зоотехниктер биске ажыктыг сумелерин берген-даа, берип-даа турар. Чи-жээлээрге, хойлар оолдуп ага-дээш бөөрге кала оларын каларарыл, кыштын орта айында, чаштын башкы, ор-таа айларын дааа каларарыл суг-суг дээш, планнап алган улус бис. Ол план бааура халелер апаар бис. Оон ыңай бистин бо черде ала-огу хой чер, олар өт-тап чорал хойларга каалар, ону хойлан үргүлчү аштап турар бис, хараганын черлерге бааа кааларбас. Нити-ан-биле чугаалаарга, хой кыштагыдыкынын зоо-теринарлыг чуртунар бааура чорутары—биске кол со-рулга.

Малчы Баа-Хоевичинин калы чурттап чорур эки өшкү-Саар Чадмашевна Даваа «Неня алдары» орден-биле шаңнаган. Бо өг-бүденин урут-дарын шугутуу 8 киж. Оларын төлөнтүп кижилер кылыр кижизилер дээш олар бааа кызымак чоруту көргүзгөн. Ол тургалы бо-дур: улут огул Эвилел—колхозта электрик; дара-агында Балдан—хойжу; Далаа—бааа хойжу; уулу Зоя—сакмашик, комсомолчу; оон өскө дөрт улут биргиден тоску класс чепир өөрөңү турарлар.

— Шаңна Седя хунду дээр байын халечин чо-раан киж мен. Ыңчаарга чеже-даа ажал кылып бөө-рге, олар кижээ-эки төлөвир бээр өвс, харын-даа дора көөр, келерге кымчылап-шагытайтар түбө-ле бол-гай—деп, хойжу сактып оор. — Ам дээрге бистин аммырал-чуртталганы дээш сактып салышкыны улут-дур. Чугас Совет өргө-чагырга ыныг эки аммы-ралды биске берген. Ыңчанган Улут Октябрьдин 50 чыл оюнга утуктуу мал ажылынга күш-ажылдыг че-динкиннерилг ужуражыр дээш социалисттик чарыкка кирип, бүгү кужуусту берип ажалдаар деп турары-ыс харын бо болгай. Бо талзы-биле соругавысты алдары-ын-биле күсөдир шылаар бис.

Хойжунун бо чугаазын киж дмчааш:

— Малчынын өөрүшкүзү ол-дур ийи!—кылыр болаар.

К. ХЕРТЕК.

Комсомолчу саанчы

Комсомолчу Александра Тюшкова «Мажогей» совхозтун Доора-Хадың сут-бараан фермазынын анык саанчысы. Чаа беш чыл пла-нынны бирги чымында А. Тюшкова инек бурзундан 1850 кг сүтү саарын хүлзүнгөн турган. Сеглзэн сөзүнгө эа болур дээр нарак-кызыл амылда-нынны түнелинде, ол хүлзүлгезин оң бир айлар иштинде 2139 кг кылдыр күсөдирин.

Оң 1965 чыламы дургузунда инек бурзундан саган сүдү 1900 кг болган. Ам чыл тайекин турда безин оон-дөө хойну напач саап алганмы? Бо айтырарга ол мында деп харылаар:

— Эрткен чылга бөөдэргэ, бо чылын инектерин ажаалда, кемгерил-геи улам кижизин. Мал чемнери невуздан. Ам хунда инек бурзунгү че-мериге нормазы бисте мындыг: 30 кг кукуруза силосу, 10 кг саван, 4 кг сизген, 2,5 кг хөвдүп шыгыткан чарба, чыгыг сугу инектер тура-лааны-биле ийип турар. Оон ыңай мурнунаа чылдарда саанчы бурзу 15—19 инекти хол-биле арай деп саап турган болуусса, ам саалда ап-парады-биле хунда 24—25 инекти чалыг саап турар апаган бис. Инек саны невуздун чүбө болганда, сүтүн нити саалдаа бааа көвүдүн бол-гай. Бистин боос инектеринин сүдү согуп, башкылыр төрүп турар. Чаа тарзан инектерин сүдү чалыгындан-даа алып турар, чимээ, менде «Лента» деп шолалыг инек чоңоңа чаз төрзөн, оон хунда 18—19 лит-рин саап ап турар мен.

А. Тюшкова 1967 байырлал чымында инек бурзундан 2200 кг сүтү саап алыр соруганы салып, өскө өөрүн социалисттик чарыкка кыйгырып турар.

ЧУРУКТА: Комсомолчу саанчы А. Тюшкова. С. ФЕОДОСТОВТУҢ ФОТОСУ.

ААС-КЕЖИИМ

1966 ажыл-агый чылы менээ утундурбас чыл. Чуге дээш, бо чылын мен СЭКП кижигунге кандидат болдум. Бо чыл СЭКП-нин XXIII съездинин шийт-пирлерин амыралга боттанды-рынын беш чыл планын баш-тайгы чылы.

Мен Улут-Хем районун «Күш-ажылдыг хостуу» колхозуну Ко-жай сут-бараан фермазына ол алды чыл саанчылап, саанчы кыс-тан Тыва АССР-нин алдарлыг малчынын бекке атка чепир ажал-лап келдим. Мөң харым ам ал-дан чепир улуга-даа, мөң ажал-ажым, амырал-чуртталга улам буртугаар чаартымын ора-рыга ленинчи партияга. Совет Чазамга киж дээш сактып са-лып турарыга болап четтес өөрү чоруту мен. Шаңна байларга ха-лечиктеп, аш-түрөгү чоранымы-га дмиз-ла хомудуп, анык шаам-да өрмө-билетте өөрөңү алган болуума деп боозалым сагышым-га кирип келсе-даа, аас-кежигит чаа үеде чурттал чорутуу хей-аыт кирип келер.

Бо чылын бир инекте-не 1500 кг сүтү саарын хүлзүнгөн, ол даалганын ийги квалитет-ла күсөдир. Чалын республиканын малчынар Наадымыга кири-кеш, бир инекте-не 1800 кг сүтү саарын катат хүлзүңүп, са-налдым. Бо даалганын бааа тос айларын түнелинде-ле күсөд-лип ап шыдадым. Менде 18 инек быжылгатынган. Оң бир айлар-нын түнелинде инек бурзундан 2501 кг сүтү саап алдым. Бо түнел мен колхозуну мурна-чы саанчыларын муртуңе кыргыпкен.

Коммунист болурунга белет-кип турар болганмы, хей-нити-нин даалгаларын илениктейл кү-сөдир турар мен. Боллох баштаар черинин. Кожайа хөвөөннөр

чөвүдөлиниг кижигунт. Торганын көдө Советтин депутатты. Оон-манда партия, комсомол өөрөдө-гейинин даргазы. Кожай аге школада пионерлерин штаттан дашкаар божаатым мен. Фермада аге политтехнологдор 24 зин-накты доктаамал өөрөңүп турар. Оон пропаганда, анык башкы, комсомолчу А. Шагдыр эки ууру-туп, бистин дүлүт башкысы апаган. Ол анык ким кичээлде-ге белеткедиг келер болгаш дм-нактыларга шынгын негелдедиг, Болхозчуларын арыт-шөөр, культурулг амыралынын, Кы-лазга, Вьетнама болушкунарын дугайын Лизия Кыргысеева Шагдыран билип ап турар бис. Ыныкчылар Б. Сугур-оол, С. Кай-кис, М. Натпип болгаш өскө-дөр-лаа эки өөрөңүп турарлар. Кожай школазын пионерле-ри-биле калы төрөн колхозуну төөгүтүп бижип турар мен. Ол ажал пионерлерге болгаш менээ солун.

Кожай сут-бараан фермазынын коллектив бо чылын багыт а-век кыштап турар. Бо талзы-биле мал бригаданын Сагчы Тумат, Ко-жайа комсомол организациан боттут кемчелерин ап, хей киж киришкен шефтерин органи-застап турарлар.

1967 чыл ам моорлап ке-лди. Ол чылын мен инек бур-зундан 2300 кг сүтү саарын хү-лзүңүп, Тыва АССР-нин Дээр Со-веттин депутаты, саанчы Сагчы Кай-кисы социалисттик чарыкка кыйгырган мен. А мөң ферма-нын коллектив бааа-ла бистин колхозтун комсомолчу-аныктар-нын Торгалыг сут-бараан фер-мазын коллективин социалист-чаашка кыйгырган.

М. БАЛДАН, Тыва АССР-нин алдарлыг малчыны.

ОРГАНИЗАСТЫГ АЖЫЛДЫ БЕДИК ДЕННЕЛГЕ

Профессиле организациаларыга организастыг ажыл — оларын ажалдарын буртуурап шыгырып, үрө-түнедиг кылдыр хөдөлдөр кол чөлөнтүш болур. Харын-на ор-ганизастыг ажыл бекке деннеде тур-ар черлерин ажыл бүгү талзы-биле хайнышкынын, боттут чоруп турар. Бо талзы-биле алырга, көдө ажал-агый болгаш белетке ажал-дактыларын профессор обком-уну шугутуна турар профессор ор-ганизациаларына байдал калдыг болуп турармы?

Маана холбаштыр дараанын ажалын комитеттеринин ажыл чөдө шынарыг болуп турар: «Ме-жегей» совхозтун (комитет даргазы эш Дардам), дуржуга станицанын (эш Чистобаев), «Тилекей» совхоз-ту (эш Монгуш-оол) болгаш «Ре-волюцияны чалыжы» колхозтун (эш Сафонов). Бо ажалын комитет-теринин ажыл шынгын планын, активе, ажалын комитеттеринин кижигунеринге даянып турар. Ча-кы тарыга болгаш дукту ажаап алышкынын үелеринде ажалын комитеттери касту агитацианын ту-гузарыга илениктей киришкен, ме-ханизаторларын киж бурзунуң, бригадаларын, сабырларын а-зынга социалисттик чарыкты калба-ры, оон түнелдерин беш ховулап үндүрүп, тилектеринге тукуташ-тарын, ажалдарын, ажал шаңна-ларын доктаамал тыгымп турган. Ажалчыларын амырал-чурттал-ганын талзын кичээлге контролга тургузган.

«Революцияны чалыжы» кол-хозка механизаторлар дуктуу дү-ген болгаш чидирит чока ажаап алыр дээр шмчээшкенин ага-дээш чилер болган болгаш колхозтук баштаар чери ажалын комитети-биле калы ажаап алышкын үеинде бригадаларын болгаш эвеноларын ажалын графтин, социалисттик чарыктын негелдерин аяк ажал-лап кылган. Эвено бурзуу көер че-рин тускай маршутуу турган. Бо бурзун түнелинде колхоз дукту ажаап алышкынын эки эртий-ген болгаш күүруге тараа саары-нын планын ажыг күсөдир. Тараа ажаап алышкынын түнелин кылгаш, колхозтун баштаар чери болган ажалын комитет мурна-чыларын чөптүү-биле демгелес-тир, оон-биле калы 45 кижин ССР-нин улус ажыл-агый чеди-нинеринин делегезин көөрү-биле чоруткан, дөрт киж хаас пүткө-биле дмштар бажынарга чорал.

«Межегей» доктаамал ажалдаар буртууруге чөвүл хурамы багыт а-век ажалдап турар, бо дугайында мын-да ажалын комитетинин салдары улут болган. Чижээлээр, «Автопаркин» ажалын дугайы, «Советок бур-зунгунгө хей күш өөр ажалдарын механизастары». Ажалчыларын ко-ллектив кижизилеринге тускай э-ртемилерин ролю». «Мурнакчы хойжу Оон Төкөл-оолун ажалын дуржугаа» болгаш өскө-даа а-жылдарын анаа чугаалажып турган.

«Межегейин» ажалын комитети ажалчыларын болгаш албан-а-жылдарын билдиринеринин, хо-мудаларын улут кичээлге-биле ко-ру турар. Комитеттин даргазы кижилерге ээлке, оларын айттыр-ганын тааржыр харынын берип, се-тикли хана бээр кылдыр табылгылап бээр, оон ужурунда ажалчылар оон хундээр, ыңчанган оларын ажы-күсөөн, амырал-чуртталганын ажалын комитеттин эки салдары

илден кестүп турар. Бир а-век дирек-ция чери кижилерге хараарыштыр шын а-век кемчеп алкан болза, оон принципалдыг чугаалажып тургаш, шынгын тып, бүүрөдип шылаар. Ын-чанган дирекция чери ажалын ко-митетинин салалын улуту-биле үе-дип турар.

Ыңчаарга «Элегес» совхозта ажал-тын комитетинде байдал моон өскө. Оон ажалын нити-биле эки-лаа бол, чамалык айттырларын шиптир-лөөринде четтестер хей. Чижээлээр, административ-биле чамалык маргал-даалыг айттырлар туруп келерге, ажалын комитетинин даргазы эш Меркулов оон чаксаан шиптирлээр чүл бар, коллективтин баа-биле ко-митеттин хурамына ону чугаалажып көрбөс. Администрация чери комбай-нер-ажылдын эш Меркуловтун ажал-тын комитети-биле сумелешкен ажалдан үндүрүлгөн. Мында күш-ажылдын хоолдуу үрөккенин илден. А эш Меркулов ол айттырлар ажал-тын комитетинин хурамына чуга-алажып көөрүңүп орунуга, ол боу директорга чөдө берген соонда, олар кыргыш үңгөнөр. Ажал төлөвир-ини талзы-биле-лаа чамалык таарым-ча чок чүтүлөр боу бөөрге, ажалын комитетинин даргазы оон боу шиптир-лээр, сумелешкен болуп турар.

Ыңчанган, ажалды коллективтин шиптирлээр, оңче активти хараа ту-лар талзын эш Меркуловтун утуп турары илден-дир.

«Сельхозтехникин» Танцы кат-тыжышкынында техника септелген илден талзы-биле четтестер хей; септелген шынар чок кылдыр, бо та-лазы-биле харысалгалыг болурун сепкил-болалыг кижизилер ажал кышкык, оон деискир болгаш пел-теринде ужу-макыр чок, буртууге бажынарынын нити хидир, чунар черлер, бир суг, аптека чок. Бо бүгү чүтүлөр-биле мында нестком ан-тежип олутупкан (местком даргазы эш Шумелов).

А Бай-Тайга районда «Тэзи» совхозта байдал калдымы? Малчы-ларын бажынарын септеп бербөө, оларын чамалык соок өгдөргө кыштап турар, күш-ажыл төлөвир-ини талзы-биле буулгалымын ба-да болуп турар, мыркта хойжуларын суг-биле хандырымын тергенин ба-гай, оларын тускай кептер-биле хан-дырамын болавайн-даа турар. А ажалын комитети (даргазы эш Би-че-оол) бааа-ла бо талзы-биле шиптир-лээр келергелерин албан.

Бо буртуу көдө ажал-агый болгаш белетке ажалдакчыларын проф-ессиле обкомунуң пленумунга чо-каа чугаалажып көргөн. Маана профессорленин өскө-даа ажал-агыйларда комитеттеринин ажалын бааа доктааг чугаалажкан.

Устүнде айттыгган четтестер пленумга илениккен болгаш саяа берешкиннеринден илдерин. Ындыг четтестерин болуп турар ужуру чо-дур? Оон кал чылдаганы — проф-ессиле организациаларында органи-застыг ажалын кичээлде деп, пленум айткан ВИСЦИ-Пин Х пле-нумуну айтканын бааура алырга, организастыг ажалын кол ула-нышкынын болза беш чылдын пла-нарын чедишининин күсөдир, күш-ажылдын бурдууручудун белидер, бо-түнеги кичир, хей продукци-ны бурдуур дээш демгелес ажалын чоонарынын чогаалыкын инициатив-анын болгаш илениктей белидер бо-лур дээрин пленум алышкан, бо та-лазы-биле тодаргай доктаалыг хундээр алган.

С. САЛЧАН.

Бүдүрүлгенин мурнакчызы

Кызылдың автосетелге заводунун ажылчыныры П. Понов биле П. Танапов бүдүрүлгенин мурнакчыларына саладыр турарлар. Септел-ге келген автомашиналарын кабылдарып, мотор шыгыларын бол-гаш өскө-даа дагытын үрөк хөдөкелерин олар септер турарлар. Бү-дүрүлгө планын үргүчү 140—150 ху күсөдир септер мурнакчыларын кылган ажалын шынары бааа өкп.

ЧУРУКТА: (солгай талзында) биле П. Танапов П. Понов.

В. РАЧОВСКИЙНИҢ ФОТОСУ.

куш-культура ажылы калбар) па-дурдүшкүңүгө улут илениг болуп турар.

Ыңчалза-даа бүгү-ле байырларын дески эки демгелеп эртийберип тур-ар бис. Хей-нитинин чамалык ба-йырларын хураа-суга-ла-биле кы-зыгаарлай шааптар, мынг хураа-ларга төмөс-батнас чалгаарчыг чүбө чугаалап, ажал-хөдөктү шала чымчалы шугунчүлөп каапкан, кан-дыг-бир хүлзөгө ала тыгын зар байдал-биле дооууп каар. Байыр-чыскаалды мынг хөдөктү эртийре-ге кижилерин сагыш-сеткилин бүү-лүг хөдөдирин, эстетика болгаш өскө-лаа чүтүлөр талзы-биле негелде-лерин хандырып шыдаас.

Оон амыда байырларларын чаа хөдөдирин шиптедир ап, негелде-лип тура, национал бүдүрүт чаагай чалчылдарын утуп кааптар, аны-бүрү баулаа, хураагыларын хөдө-дирер, оларын сагыш-сеткилин хайныктырып өөрүт шынарылар, каас-диник хөд-сип, өөрүчүт бай-дал, чоннуң массалыг оюнулар дээш өскө-лаа чүтүлөр ол-ла байырларларын улам көөрүшүг, хандыкшылым болулар дээрин өскөдөй эртийрп турар таарыгалар хей. Байырлар-ларын магаданыг чаагай кылдыр эртийреринге хей-нити организациа-ларынн рөзү улут дээрин билдирит болбайн аан. Ындыг-даа болза масса-ларын бот-илепкей, чогаалыкын солугурамы кошмак, ол айттырмын тус-тус кижилер чүбө азыралык чө-дө-биле көрүп оор болза, байыр-ларларын өңгүр-казын, улусчу массалыг уткы-шынарын чепип ап шыдаас. Чижээлээр, тыялаар шаңнаа шаңнаал чоруту шага, ону кым-даа тускай организациан тур-ган, чоң боттары башкаар турд.

Тывага эртип турар байыр-чыс-каалдарын азыралыс тууш кези-нге хөдөжү, ча-сугун алаар, аыт чарыгы болу берген. Ыңчалза-даа мөңө хөдөжүгүн чараш аргалары чил-ип турар, аыт чарыштырар хөвөр болулаар апаган. Сугагыг ма-шар Семен Михайлович Буденный эртен чалып «Известия» солуга бижеп «Айтканын, аныктыр» деп чүтүлөгө аыт спортуңу кайгы-чын чаражын, кижини калдыкшы-лынга чаагай салдарынын демгел-лөш, совет улустарга (ол чүтүлө эрта-ла Кызылга болган Наадымга аыт чарыштырганынын чүрүүн па-лаан) ол чаагай чачылдарын ула-мчыларын кыйгырган.

Революция мурнуна хөдөжөк арааттарын өргө-медг чок чоралын: «дөш бажына олура—ан алаар өвс, дөр бажына олура—төрө хөвө турар өвс» деп тоолза чугаалап турарын-даа билип болур. Ыңчаарга мындыг байдал-биле хөдөжөк кижин унелеп көөр чорук чиде берген амыг үеде тыва кыстар ча-сугун алдарыга шоолуг киржисевейт тур-ар. Ол болза эрти чачыл кижилер-нин меледиринде ам-даа сойлу кал-банымын бир хөдөжөк-дир.

Тыва улустун хей ала салган кел-ген чаагай чачылдарыга даштан, мыштан чүбө силдирлээр, чөстөн, мөңгүндөн уран кышкыллар шүткү-рү, угууза-хөдөр хөдөт, чүрүп, ала-рап кылдыр дээш өскө-лаа чүтүлөр хамааржыр. Чонун уран-чөргөж-дир кижилерин тоаладып суртаал-лаар талзы-биле сөзүгү үеде дээш ажалдар кылдырган. Чалаанын Култура бажынында каасталга кирген уран халар, Партиянын XXII съездин атыг колхозтун хурамын, Улут-Хемин Хаймакына чаа ном

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

«Кешкенде хеме херек чок»

Улут-Хем районда Жланов аттыг колхозтун Чогураа суугунга чаа клубту туттандан бээр ий чыл аш-кан. Ол клуб чонуну дүзүлүт дмш-тыныла олаа болган: кино, концерт, танцы, аны-бүрү келээр өргүлчү болуп турар. Ол өөрүчүт болбайн аан. Ыңчалза-даа оон мурнуна турган эр-ти клуб ам өңгөдирин туруп калган. «Кешкенде хеме херек чок, көшкен-де теве херек чок» дөңзөңд-даа. Суур-ун аныктары эрти клуб турган бажынын спорт залы кылып ал-мын шиптирлээр, оон шалазын ту-руп, хандыдыр кзым өгөдөңдө.

А Ж Ы Л Ч О Р У В А С Т А А Н

Чөөн-Хемчик районун «Искра» көдө ажыл-агый артелинде спорт ажылы чорбастан. Күш-культура болгаш спорт хөдөжү хөдөжүгө бааа дмгин берип турар ДОСААФ эге организациаа 2—3 чыл иштинде калың-даа ажал ч-оруткан. Оон даргазы сөзүгү үеде бидинмес, ажал чорувастаан.

Колхозта партия организациаа, районун ДОСААФ комитети Бажы-Алакта эге организацианын ажалын утуткан. Колхозта спортка ынак-шылым анык өскөн хей. Оларын дөдир, организастаа кижизиле, ор-ганизациаа-да чок. Колхозта комсо-мол организациаа бааа шыңгын ажаллап, спорт хөдөжү болуун хо-лунга албайн турар.

Районун спорт чөвүдөлиниг дар-газы эш Шилек Бажы-Алаа суг-га кып көрбөн. Күш-культура-нын хурамын чым, эге ор-ганизацианын ажалын дмгөргө өй келген. Колхозта партия организа-цияы, Чалаана көдө Советтин күсө-дир, эге организацианын ажалын кичээлгенин салып, оон массалыг ажалды чөдүр деннеде тургузары негетинин келген.

Х. САМДАН.

«ЧАЛАЛГА»

«Эргим Нырааоо!» Огулустуң өг-бүлө турары 1963 чылын июнь 14-те болуп дөй берди, унелиг Я-роостерин хайырлаары-биле моор-лаа хөдөжүгүн чалышкыныс.

Чугаалаа чижектөөдө дулак чок солун, чаа утка-шынарыг Яроос-терин бис бааа-ла тургузуп болур бис.

Мынчанган үстүлге бижиттинген чүтүлөр улусчу шынарыг эрти тра-дицияларын, чачылдарын чаа ни-ти социалисттик чачылдарга эртий дүшүрүп болур дээрин бажыккап турар.

Бистин нитиелдин кижилери чаа каас-чараш амыралга, өөрүшкүгө, аас-кежикке, чыбыктыг комму-низмин туруп тургузугаа чаа-т-ныгын. Мынчанган национал оңа-гай байдаларын нити социалисттик чачылдарга, традицияларга шың дүшүрүп ленинчи национал поли-тиканы амыг чалаа боттандыра-нын бир чутула негелдөө бооп ту-рар.

Бо хундээр бүтү совет улустар Октябрьдин социалисттик Улут ре-волюциянын 50 чыл оюнга телептиг ужуражыр дээш хайнышкынын ажалдап турар. Алдарыг байырла-дык чымында совет кижилерин чаа-гай чачылдарын пропагандалап байлакшытылаа, коммунизм тур-гузушкунунга ажал-ишчи чаа-чаа чедишкенинелг болуп бүтү совет хей-нитинин хундүлүг интернацио-нальч хүлзүлгези.

УРУГЛАРГА ДЫШАНЫЛГА ХҮННЕРИНДЕ

Өөрдөгө чыныгы бирги чарты эрте берген, үшкү улдуңча өөрөңгө кириптерде чаа-чаа күштерин немен, мага хандыр ойноп-халлазирини үзү—кышкы дыштанылга база келген. Ынчанга бистин уругларыстың өөрүшүзү бө хуннерде улам хайныккан. Чаа чылды уткан бикалар бө хуннерде шкчаларда бооп эртип турар. Юбилейлиг чаа чылда уругларга аалдап келир Соон-Ирей оларга эки нүзүзшкуннерин кылыры чугаажок. Кол-ла чүвө — көнчүг эки өөрдөгө, быжык сагыла-чурум, күш-ажылга ынак-шыл...

Уругларның дыштанылгасы хагуг, солун эртип, оларга таарым-чалыг болзун дээр-чөдө хей-ниити организациалары олче сагыш салып турар. Кызылдың шкчалычылар дыштанылга хуннерин канчаар эртирерин сонугурап марзалар. Хоорона, тус-тус шкчалар, хоорайның пионерлер башчы, ВЛКСМ-ниң Кызыл хоорому-нуң шкча килдизи, хоорайның кинотеатрлары дээр аңгы-аңгы хей-ниити организациалары дыштанылганын планын кады ажалдап кылганнар.

Уругларның дыштанылгасы декабрь 30-ден эгелээр. Баштайгы хунде чүү болуур? Хоорайның кинотеатрлары ол хуннерде уругларның эргизинге кирер. «Найрал» кинотеатрга № 3 шкчалың өөрөнчкчилери көнөрт көргүзөр. «Наа-Хемге» кызылдары-биле ужуражылга болур. Боттарының уран талантызын № 10 шкчалың өөрөнчкчилери баралгадыр. Хоорайның музыка шкчалың өөрөнчкчилеринин солун концертин «Восток» кинотеатрга көрү болур. Хоорайның бүгү-ле кинотеатрлары уругларга программаны тургускан.

Кинодан аңгыда уругларга солун концерттер, шиилер, ужура-жышкынар база болур. Январь 2-де «Найралга» ыры ниити-линин балет болуунуң концертин уруглар сонугураар. Оң даар-тазында ол-ла кинотеатрга анык керүүчүлөриниң театрының көргүзү — «Снежная королева» деп шик болур.

Номга ынакшылдыглар бистин уругларысты хей. Оларның сонугураалын база-ла өөрөнчк көргөн. Уруглар литературасының чаа чөгәлдарының допчулалын республиканың Пушкин аттыг библиотеканың база уруглар библиотеканың амылдакчылары эр-тирер. «Пушкинның поэзиясы» деп кежэ Кызылдың № 8 шкчалыңга болур.

Коммунист күш-ажылдың шалыпчылары-биле база артистер дээр өскө-даа мергежилдин кижилери-биле ужуражылгалар хей болур. Ылаңгыя үстүкү классчыларга ындагы ужуражылгалар улуг сааларыг бооп, профессия шилип алырынга дузалар.

Кызылдың пионерлер башчыга дыштанылга хуннеринде кан-жыгында артык хей уруглар чыгып кээп, ойноп халлазир. Ырының, танцының байырлалдары мажар эртер. 8—10 классчы-ларга «Бал танцыларының кежээсин» январь 7-де эртирер. «Ор-лөкч чурттап эртер» деп ыры байырлалыга хоорайның бүгү шк-чалычы кирир. Ол ышак эң бичилерден эгелээр, үстүкү классчыларга чедир уругларның байырлалдыг бикалары январь чедиге чедир бооп эртер. Эң-не баштайгы ёлка — шкча изыны чептээр кызылчыларга болур. Дараазында «Чаа чылдың күзөлдери» деп ёлканы эге классчы өөрөнчкчилери эртирер. Шыдыраа, ша-ши маргыладары база болур. Хоорай шкчаларының баскетбол-тери маргылажып, күжүн шенемки. Силерниң дыштанылгандар эки эртин дээр ап чорулар хамчелериниң чамдыктары-биле тамы-жарга мындагы-дыр. Солун, хагуг дыштаныңар, эргим уруглар!

Аалдажып турар бис

Улут-Хем районун «УТКА 25 тылы» союзунун Иштин-Хем сал-бырында клубтук бот-тыгыттар ар-тистер Ийн-Тал сурунун чурттак-чыларыга оюн көргүзүп чоралар. Бот-тыгыттар артистери клуб эр-тектелген эш Мариньян баштап чо-роал.

Иштин-Хемчилерин программ-ага байлак концертти ийн-талчылар улут сонугураал-биле көргөнөр. Тыва, орус, моол мрлары, ажил-шчилерин мактаан шүүдүктөрүн, шоодугут уран-чечен чөгәлдарын хөйдө-дээ, ийн-чэтиге кижилер-даа күтүсүдип туралар. Бүгү-ле кү-сөлдөн Каадыр-оол баян-биле үдөр турган. «Ыдыг аныктар боданын алынар» деп шоодугут чечен

чугааны тракторист Тараачи мер-гежилдик күтүскен. Мариньян моол мрларыга көрүктүр ашш чаш-нап, спенжаке каш катан укур-турга ош таарыштыралар.
«Сенгаа түпү келген ойбакты бү-рүкт солун мрын, шүүдүктү чечен чугааны күтүсүдип туралар. Кон-церттин түнелги кылдыр В. Кон-солдуу «Самбааны» деп шизинден бир көжөге көргүскөн. Ол кежээ Иштин-Хемчилер баштап Ийн-Тал-дын туртуп бот-тыгыттар бот-ты-гыттар артистери хөлдөп ойноп, тивиле келгээлээр. Ийн-тал-чылар биле иштин-хемчилер аал-жы турарын дугурап алганнар.

А. БОДАГАН.

ШКОЛАНЫҢ 50 ЧЫЛЫНЫҢ БАЙЫРЛАЛЫ

Республиканың култура амыдыралының төөгүдө база бир солун болушкуну кызылчылар демдеп эртирген. Ол болза Тыва эң баштайгы ажиттыганын Кызылдың № 1 шкчалың бейе чыл оң. Чар-тык чус чыл иштинде ол шкчалы 1300 кижэ доозуп үнгөн.

Республиканың хөгжүм-шин театрыга болган байырыг кежээге шкчалың хей-хей доозукчулары болган аалчылары долдур олуртуктар. Хөгжүмүн байырыг үнүгө үдөдип алган, ол шкчалың база бир доозукчу, Совет Эвилелиниң Маадыры эш Макаренко баштап бот-тук өөрөнчкчилер шкчалың тутун залга кирип эгелген.

Тывага кадрлар белеткериңе шкчалың бейе чыл иштинде ажил-чорудугаының дугайында илеткеди өөрдөгө эргелген эш Греб-нева кылган. 1916 чылда кат-ла өөрөнчкчилер бичи, чалгыс араал ба-жыга ажиттыганын шкча чоруту сайыраан. Коммунист партия бол-ган Совет казан дуржулгалыг башкылары, тускай эртемчилерин ол шкчалга ажалдаары-биле чорудуп турган. Оларның аразында эштер Тап-тыков, Ильясов, Бобкова, Никитина, Акимов, Шешуков болган өскө-лөр-даа боттарының ак-сеткилди ажилы-биле утундурбас тураскаал-ды эртирген. Ала-чурттуң дайышына шкчалың хей-хей өөрөнчкчи-лери, доозукчулары кирип, эрес-дидим чорутуп көргүскөн. Шкча-лың ийн өөрөнчкчилер — Михаил Бухтеев биле Николай Макаренко оларга Совет Эвилелиниң Маадыры деп хундугат атты тываскан. Хей-хей доозукчулар РСФСР-ниң шкчаларының алдарыг башкылары. Се-лина, Мокшин, Казанцева, Гурова, Ладанова, эшчилер Веселова, Ки-лина, кижилер Дубовский, Соловьев, Баранов, философия эртемчил-лери калдыгы полковник Пешкин, маршалы полковник Кочетков чонун хундугалын чаалап алганнар. Ийн-талы-биле шкчалы доозу-кардан 130 кижилер болган техниктер, 96 эшчилер, 189 башкылар бар.

Тыва АССР-ниң Дээди Советинин Президиумунун чарымы-биле бот-тук башкыларга республиканың шкчаларының алдарыг башкы деп атты база хундугал бижиктерин тываскан.

СЭКП Тыва обкомунун бирги секретары эш Тока болган хей-хей аал-чылар шкча коллективинге байыр чедирген. № 1 шкчалы Тыва АССР-ниң Дээди Советинин Президиумунун Хундугал бижик-биле таңнаан.

Созу О. ИРИГИН.

ЧУРУКТА: 50 харлаан, Кызылдың № 1 шкчалының ботук өөрөнч-чилери ол-ла шкчалың доозукчу, Совет Эвилелиниң Маадыры Ни-колай Макаренко биле чугаалажып турар.

Г. Сиротининиң фотоу.

„ПОЕЗДИЛЕР СОҢГА ДУЖУ-БИЛЕ ЭРТИП ТУРАР“

КИЖИЗИДИЛГЕ
ТЕМАЗЫНГА ЧАА КИНО

Гусев — Сибирьге турар улуг эвес хоорай. Бө хоорайны таварып поез-дир дун-хун чок шүүжүп эртип турары шкча-интернаттың кижизит-тиргенеринге чанчыл болган. Бир-ле катат холуңда чөмөзая түзүп ал-ган анык түгү поездин дужу кал-ган, оларын интернаттыңче ут-лапканы сонугуражылганын кр-чөгөйүн дээр туз берген. «Чаа башкы келген» деп мезгел интер-натка дужу болган.

Лидя (ам ону Лидия Сергеевна ди-жи берген) интернатка чедер берген. Хагуг, солун, утундурбас стунт чылдар соода артып калган. Лидия Сергеевна Москваның башкы инсти-тутун доозкан. Улут найыспалдан бөр Сибирьге ону түт эгелген деп болаар силер? Ырак оруктарың ро-мантикамыс, чедип алган билит-мергежил чонуга баралгадыр

ниң күзөд бе? Ийе, ол ийиниң кайы-зым-ла анык кыстыа сеткил-сайы-жып хайныктырган. Лидияны му-рунда кантыг орук ажиттыганам, орус дил болган литература башкы-зын интернатка канчаар хундур-ган киневун калдырыңан хай-гаарап көрөлөңсөн.

Интернатта бүгү-ле түвө даштын-дан көргө чөгүмталыг ышак болур, харын-лаа эя-не ажи үдөдөгүн ин-

тернат деп мактадып келген. Шкча-интернаттың директору Федор Фе-дорович дуржулгалыг, ажил-херекти мык билер кижэ кылдыр санадып-чаңчыкан. Оң-биле кады өөрдөгө эргелген Радис Васильевна не-гелдеп, шыгыг башкы кылдыр кестур. Чаа келген башкыга Радис Васильевнаның утундур келгени чедип кылган хундугал бээр. Чедип класс шкчалы эң ажи класс деп чылдан чылче санадып келген. Чаа-ла ажилдап эгелер чоруту кижиге эки классы берип каанын болаар, ону дөткөп, аңаа дузалар дээр шин-за сеткилин шкча, удуруткучлары илереп турар мышак болур.

Анык башкы баштайгы-ла башкы-нарындан эгелер, директор Федор Фе-дорович, өөрдөгө эргелген Радис Васильевна оларын «доктазын» тургускан өзү-чүрүмүңнэ тавар-зынай баар. Арга-дуржулга чөд-дээ болза, Лидия Сергеевна болун долдугап турар байлазды хынам-чылы-биле сайгырып билди, харын мындагы эвес, мындагы кылдыр ужу-дур-дур деп санап турар. Оң эге-лекчи, директорун аңаа таварымай баарың чылааганмын.

Башкылар коллективинде хоочун-даа, анык-лаа эштер бар. Чжэ-дээр, Николай Степанович — ма-

тематик, хоочун башкы. Оң кичэ-линге тайлыбырын өөрөнчкчилерин кайы хире улут сонугураалыг лып-нарын Лидия Сергеевна шүүт ма-газаан. Ук башкыны даштындан көргө кантыг-ла бир кыргынар деп, эгелер, хеп-сының аде кетпес мындагы. Лидя сагыжыга кирген бо-лалын кылма-лаа чакырбас, ак сет-килди, дөт кижэ. Ол кижилерге чугаа ажи күзөр. Ынчанга Ни-колай Степановичте, ол кире мер-гежилдик башкы каячар чөдө кымыг эгелер болур бооп деп шин-за сеткилин илереп чугаалаар-даа.

А бис Радис Степановичниң кр-чөгөйүн сонугуражылганын ол, класс-чын кичэңгейин түзүп шыдаас, оң өөрөнчкчилер чугаа когар бол-ла ол чокта чуну-лаа кылдып тур-лар. Ажы-биле чугаалаарга, ол ажил-херекти утка-шынарын, алыс дөзүн болаас, чугаа даштык чайы-рын стур кижилерин ботроон.

«Оңа болушкуннар уда-ларга болузаан: коллективтиг шөп, өө-рдөгө эргелгенниң утундур тур-ганын шин билгүтүн таватканын, даш-тык делегация келгенге, оолдарын чүрүм чок балганын, он өөрдөгө Радис Степановичниң ажалынын ийе берген. Бө бүтү болушкунна-рын үнүп келгени аңаа эвес. Чедип классыг ботук оолдары бир эжи-эттепкен болур. Лидия Сергеевна бу-турдугулар өөрдөгө, билинөөр со-рулга-биле бот-боттарынын аразы-нда кезек хол дээртер. Оң түнел-лине оолдарга багыт түвө болаан, харын чөгүмталыг ажи чүт-лаа үнөс дээрлиге ботроон. Шөп үнелге өөрдөгө эргелген чедип кээр, Лидия Сергеевна ону өөрдөгө кири-бей баар. Чугаа дээр эгелээр деп болаан. А Радис Степанович өө-рдөгө кирибей барганы «он ат-аларың баксыралар», «ону кузу барганы» кылдыр санаан. Оң ди-ректор-биле кады дугуражылга кел-дирер. Чедип классыг башкы-зынын адыга баштайгы сагындыг доп-дараан бижиттинген. Лидя өө-рдөгө эргелгенниң чуртунга «он ат-аларын кузу көргөн» дөш буртузун минир ужуга таварыш-кан. Лидя оң чалданмаан-даа. Ни-тинин херээ-ле чөгүжүп турар бола, анык башкыга оң өскө чүт-лаа хер-ек чок.

Интернатка байлазды тыва нарын, Федор Федорович тура-соокутуп, утаангыг, кижилерин үдүртүп-лаа, оларын дашнап-лаа билер кижэ.

Ханойдан дамчытканы

Вьетнамның улусту армиязы-нын агаардан халлазкыга улур кезектери декабрь 26-нын хуну-ле Ханойнун кырыга американың жузуучу чок ухар разведка са-молдын аялар аткан.

ВР-ниң кырыга аңаар аткан америк самолёттарынын ийни са-ны 1615 четкен.

Мурвү Вьетнамның хосталга армиязынын дайычылары Жа-дид болган Тайнин можулары декабрь 21-де болган тулашкуну-нар америк бир болган чалча шеригерин ийн рота шеринг салган үдүргөн.

Мурвү Вьетнамның патриот-тары ийн америк вертолетту аң-лаар аткан болган дык хей са-ныг шериг чепсөөн хунал алган. (СЭТА).

Индияга чаа завод

ДЕЛИ. Палехат хоорайда механиктиг, гидравликтиг бол-гаш пневматиктиг приборлар будурер, куруне заводунуң фундаментиңе баштайгы дашты салган.

Ажы уениң бө улуг буду-рулогиктиг Совет Эвилелиниң эконоиктиг болган техниктиг дузалымчы-биле тудар. Чаа завод — совет-индий кады ажалдажылга үзүндө тудар, прибор тудар талазы-биле ий-ги объект болуп турар.

(СЭТА).

Артур Колуэллдин медеглели

НЬЮ-ЙОРК. Австрали парламента оппозиция башкыны Артур Ко-луэлл Мурнуу Вьетамның чалча чалааны башкыны Нгуен Као Киян Австралига келер дөңгөн шиптирели-биле удураалган.

Нгуен Као Ки болза «үтүр-боо эди» чып чоруту кижэ-дир, бир эвес Нгуен Као Ки Австралига чедип келер болза оң келгенине уду-ралымчыныг чыксаан мен баштаар мен деп, Колуэлл чугаалаан.

«Ии бистин чуртувуска бузун баштаар хүнү национал кажымдаа хүнү кылдыр чаралаа турар ужурут. Оң келер дөңгөн солдур дээр-эңге бузурен турар мен» деп, Колуэлл мезгелгэн.

«Премьер-министр Халту — Вьетамга хамаарыштыр оң политикамыс ба бүтү сонугуларын 40 хууз шиптирели-биле удураалын турар деп түнөп угап коор ужураар» деп, Колуэлл уламчылаан. (СЭТА).

ТЕЛЕГРАФ МЕДЭЭЛЕП, ДАМЧЫДЫП ТУР

„Совет Эвилели айның атлазын

болбаазырадып турар“

ВАРШАВА. Совет техниканың чаа улут чедипкени — деп. «Ай-13» дээр автоматтыг станцияны Айның кырынга чымак арты-биле дужу-ре-ли польша паралага үдөсүп турар. Солуннар совет станцияның дузасы-биле Черке дамчытканыг чоту-чур-дуктары, автоматтыг станция дугайында калбак көрөөсөндөңи-ларин паралажып турар. «Ай-13» — ол дээр совет эртемчиг болган техниканың чаа чедипкени-дир, оң түнеллине СССР бө талазы-биле американычларын дык мурунал турар деп, «Живе Варшава» со-лун бижээн.

СОФИЯ. «Ай-13» дээр совет ав-томаттыг станцияга болгар парала-га улут кичэңгейин салып турар. Аппаратураның эки ажалдап тура-рың демделгелешпаан, айның кы-рының хевирин тирттирген чуруктар-ын солуннарың бирги арзынары-нда улуг хемчээлди кылдыр парала-гылаан.

Ол чаа улут болушкуну бүтү делегейниң эртемденери таймалы-лап турар дээрин «Земеледег аны-ме» солун бижээн. Олар болза ста-нцияны Айга хонупканың аламы-ладмын, Айның кырынга тирттир-ган чуруктарың тыныларын тер-гептин оңа магадап туралар.

Мурнуу Вьетнамда

ХАНОЙ. (СЭТА). Куангчи жокуун хосталга армиязының отрядтары бол-ган чурттакчы чону бө чылдың эге-лден бөр дайының 10 муң хире солдаттарың салган үдүрүн хогар-раткан, оң иштинде 4 муң хире американар бар. Ол-ла үдө пат-роттар 95 самолётту аңаар аткан, 111 бронемашинаны үрөөн, хей бө-чөпекти хунал алган.

ВНА агентлигинин лидианың ажура алдыга, декабрьниң өтөлдө болган партизаныр «сезингге ол саганын алаан турган.

БЕРЛИН. Автоматтыг «Ай-13» совет станцияның дугайында то-доргай дындагыларын база ол мышак ош станцияны Черке дамчыдып бергени Айның кырыг тирттирген чуруктарың ГДР-ниң топ солуннары паралажылаан.

«Нойсе дойданды» солун болза «Ай-13-түн» Айда хонупканының дугайында СЭТА-ның дындамын Совет Эвилелиниң бө чылдыг ап-рельден эгелээр коместу шипчи-дээрлиге кол-кол чадарынын ду-гайында мөдөөр-биле немен бижэ-гилээр.

ПАРИЖ. Автоматтыг «Ай-13» станцияны салып үдүргенин бол-гаш оң Айда барып хонупканын

Мозамбиктиң патриоттары

демиселди күштөлдүргөн

ДАР-ЗС-САЛАМ. «Мозамбикте португал колонизаторларга улур би-тин чепсектиг демиселди хун үс-түн тузун-ла күштөлип турар, бистин кукувус улашын, дайында та-варыштырып турар согулдарымыг күжү быжыгып, оң ажыкты күш-телип турар» деп Мозамбикти (Фре-лимо) хостарының Национал Фро-нтузун дарагым ажуарло Мондла-не мезгелгэн.

Чөгүм-на бистин чедипкенине-ристид түнелгиле. Португалия шер-иг чарыгдалын ам-лаа үш миллиар-д аскулуга улаштуура, оң барык чар-тык кеик хирезин Африкага шаажы-лактыг демчелер чорударында ажи-даар деп турарын эш Мондла-не чугаалаан.

Салаарын чааза НАТО-нун ке-жигүнери чурттарың дузалымчы эвес болза «шериг чарыгалыңа ол хире хей херөгенин үдүрүп бе-рип шыдаас ажи» деп, Мондла-не мезгелгэн.

Иштералистиг колонизаторларныг эвилелини быжыгып турарыңа ха-

рым кылдыр Мозамбиктиң хосталга дээр демиселчилери дайын чоруду-галарын күштөлдүргөн алаар. «Бистин хундөгөс болза келер 1967 чыл-а колонистерге болган оларын эв-лелчилеринге улур демиселди сөдү шиптирелиг чылы болган турарын чедип алыр болур» деп, ажуарло Мондла-не мезгелгэн.

(СЭТА).

(СЭТА).

Номчукчуларның кичэңгейинге!

Кызыл хоорайның ном магазиннеринде бол-гаш киоскилерде 1966 чылда Тыванын ном үндү-р черинин тыва дылга үндүргөн, ийн томнуг, «ТЫВАНЫН ТӨӨГҮЗҮ» кирген. Ийн томнун эртээ 3 рубль 39 көпөск.

Тыванын долу төөгүзүн садып алырынче да-лажынар!

РЕСПОТРЕБСОЮЗТУН НОМ
САДЫНЫҢ КИЛДИЗИ.

КУНГУРТУГУН МАЛ ЭМНЕЛГЕЗИНИН

пунктузунун эргелекчинге ОРТУМАК ТУС-КАИ ЭРТЕМНИГ кижэ хергелеттинип турарың Кызылдың хоорветсанстанциязы чарлап тур. Квартира-биле хандыраар. Адрес: Кызыл, Оюн Күрседи, 6. Телефон—36—80.

АДМИНИСТРАЦИЯ.

Кубок студентилерде

Кызыл хоорайның кубог дээр хол бөмбүүнун маргалдажылга олар-дын 14, хөдөөжөннериң 7 ко-мандалары киришкен.

Эрткен чызын хоорай кубогунун эдилекчини аэропорт командалы республиканың командалыга уттур-ган. Чартык түнел өюнга башкы институтунун ийги студентилер ко-мандалы келбей барганында рес-публицаның хол бөмбүктүлери

түнел өюнга ойнаар аргалыг бол-ганнар. Профсоюз-техниктиг № 3 училищениң командалы баш-кы институтунун бирги командалы 2:0 санга чик уткан.

Түнел өюнга оолдарын рес-публицаның башкы институтунун аумадаларынын аразыга болган ужуражылканың көрүктүлөр улут сонугураал-биле хайларар көргөнөр. Кайы-лаа командалы ойбакчылар хоорай кубогун чаалап алыр дөш пинтирелиг кызымаккай ойнаар. Ылаңгыя республиканың хол бөм-бүктүлери сөдү өюнда инициати-ваны чаалап алган, өюну түндү-гөн. Ынчанга олар студентилерин 3:2 санга уткаш, хоорай кубогун чаалап алганнар.

Хөдөөжөннерин аразыга бол-ган маргалдажылга башкы институ-дуну командалы шыгарып, хоорай кубогунун ийн улаа эдилекчилер болуп артканнар.

О. ДАКАН-ОЛ.

Солунуң даразында номе-ри декабрь 31-де үнөр.

Редактор К. К. КУДАНИ.

КИНО

ДЕКАБРЬ 29-ТА
«НАЙРАЛ»: Уруглар дриг-чуртуктар 10, «Далай ачымы» 11:50, 12:50, «Кызыл-салдыг» (1-гн, 2-гн сериялары) 3, 6, 9 шактарда.
«КАА-ХЕМ»: «Насреддин Бухара-да» 2:30, «Оозкургал чок өг-бүлө» 4:30, 6:30, 8:30 шактарда.
«НИСЕН»: «Карнавал дүңгө» 10:30, 2:40, «Кытыкпаан» 12:30, 4:40, 6:40, 8:40 шактарда.
«ВОСТОК»: «Мэри» 10:30, 2:40, «Дээр димчирер турар» 4:50, 6:40, 8:50 шактарда.

Редакцияның АДРЕЗИ:

Кызыл, Шетинги — Крайченко күтүчтүз, бажы № 3, 23-35, пайтйиң амыралыг килдизиниң 23-54 агитле-чын баштап кааа корреспондентлар база совет тургу-ра болган амыралыг килдизиниң 21-27, иштинги информация килдизиниң 20-60, бүтүлгелериниң 31-75, корреспондент-тарының 27-41, Солун келбей барган 32-75 телефоны болгар.

ТЕЛЕФОННАР: Редакторуңа 24-63, редакторуңа оралакчыларыңың 35-24, 25-38, харысалгалыг секретар-ың 21-35, пайтйиң амыралыг килдизиниң 23-54 агитле-чын баштап кааа корреспондентлар база совет тургу-ра болган амыралыг килдизиниң 21-27, иштинги информация килдизиниң 20-60, бүтүлгелериниң 31-75, корреспондент-тарының 27-41, Солун келбей барган 32-75 телефоны болгар.

Тыва АССР-пая Министрлер Чөвүлелиниң чанында Паралага эргелелиң типографиязы.